

Jak se jedlo a pilo za Rudolfa II.

Určitá pravidla slušného chování u stolu platila již ve středověku. První tištěné knihy o správném chování se objevily hned po vynalezení knihtisku v posledních dvou desetiletích 15. století. Nejrozšířenější knihu tohoto druhu z doby renesance sepsal Erasmus Rotterdamský. Jmenuje se *De civilitate morum puerilium*. Objevila se v roce 1530 a byla rychle přeložena do různých jazyků. Z poloviny 16. století se dochoval původní český návod Adama Staršího Sturma z Hranic, který jej věnoval svým dcerám. Na počátku 17. století se vydávaly další spisy, třeba veršované.

Neházej ty kosti pod stůl!

Nebylo vhodné opírat se lokty o stůl, tím méně poléhat na stole. **Nemělo se říhat, srkat a mlaskat.** Již v 15. a 16. století pravidla zakazovala otvírat při jídle ústa doširoka. **Kosti se neměly házet na ubrus nebo pod stůl**, a když už to bylo nutné, tedy pod své vlastní nohy, aby jiným nepřekážely. Zbytky a kosti, které zůstaly na stole, shraboval sluha čas od času dřevěným nožem nebo nějakým pohrabáčem a dával do koše. **Polévkou nebo omáčkou se nemělo zmítat a polévat jí ubrus. Jídlo se z úst nedávalo ani na chleba, ani na talíř. Ojedené jídlo nebo ohryzaná kost, kterou již stolovník odložil, se nemělo brát znovu do ruky.** Před pitím bylo vhodné utřít si ubrouskem nebo ubrusem ústa, zvláště když se pilo ze společného poháru nebo když někdo dostal napít z cizí číše. **Po pití se měla ústa opět utřít, aby nezůstala mokrá. Nemělo se mluvit s plnými ústy.** Také pít se nemělo s plnými ústy a po pití přezvykovat...

Ruce místo příboru

Maso, zelenina a ovoce se jedly až do 16. století rukama. **Jídlo se bralo do tří prstů, ale ty se potom neměly olizovat nebo utírat do suknice**, ale jen do ubrousku nebo do ubrusu. Kaše a polévky se jedly lžící. Ta se nesměla olizovat, ale utírat spodní stranou ubrusu. Adam Starší Sturm z Hranic však svým dcerám doporučoval, aby lžící neotíraly po každém chodu, protože tak déle udrží čistý ubrus...

Ubrusy a prádelny

Ubrusy bývaly velké, čistě bílé, řasené. Soudí se, že si jejich konce dávali hosté na klín. **Ještě ve starém Řecku však jedli bez ubrusu.** Ujal se až ve starém Římě, nejvíce za císaře Hadriána. **Do té doby si hosté nosili s sebou ubrousky, které sloužily nejenom k utírání, ale také k zabalení výslužky** V 15. století bývaly ubrusy u měšťanů ještě dost vzácné, používalo se jich především na slavnostní příležitosti. Ve druhé polovině 16. století však už mívali ubrusů několik, v domech velmožů až třicet a více.

Právě proto, že se do ubrusů utíraly lžice i umaštěné ruce (nevychovaní stolovníci je používali dokonce místo kapesníků), praly se ubrusy denně. Pro stolní prádlo mívali v domě speciální pradelnu. Ta prala ubrusy, ale také ubrousky, které se už dávaly každému hostu zvlášť, a ručníky. Když se jedlo rukama, museli si stolovníci mýt ruce před jídlem i po něm. K tomu účelu nosili sloužící kolem stolu nádoby zvané medenice a ručníky. Voda se na ruce nalévala.

Muži a ženy zvlášť

Ve středověké Evropě zpočátku platil zvyk, že mužové a ženy jídali zvlášť, nebo sice ve společné jídelně, ale u rozdílných stolů. Ve 12. století ve Francii však už seděli muž i žena v páru a z Francie se tento zvyk postupně rozšířil do celé Evropy. V Čechách se však zvyk stolování pánů a dam odděleně udržoval ještě dlouho. Tak např. 26. července r. 1600 na hostině u španělského vyslance stolovaly dámy v jiné síni a páni jim posílali voskové sošky, kterými se tehdy zdobily při hostinách stoly.

(Z publikace Jídlo a pití za Rudolfa II.)